

Nota de poziție a Institutului Național de Cercetări Economice pe marginea

Măsurilor de politică fiscală și vamală pentru anul 2021

În data de 5 octombrie 2020, Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova a expus consultărilor publice documentul privind Măsurile de politică fiscală și vamală pentru anul 2021. În acest context, Institutul Național de Cercetări Economice vine cu comentarii vis-a-vis de noile măsuri propuse.

În realitatea de astăzi indusă de pandemia COVID-19, politica fiscală este chemată să susțină creșterea economică pentru că exercită cel mai direct impact. Astfel, în perioada post-COVID-19 politica fiscal-bugetară trebuie să fie orientată către combaterea efectelor negative economice și sociale ale pandemiei prin aplicarea măsurilor de sprijin pentru susținerea relansării economice.

Provocările la care este supusă politica fiscal-bugetară în anul 2021 sunt determinate, pe de o parte, de situația bugetului general consolidat înregistrată înaintea declanșării pandemiei COVID-19, și, pe de altă parte, de efortul bugetar suplimentar determinat de creșterea cheltuielilor și diminuarea veniturilor, în contextul pandemiei.

Documentul strategic ce vizează măsurile de politică fiscală și vamală în anul 2021 trebuie, în primul rând, să ofere măsuri cu impact fiscal pentru sprijinirea populației și mediului de afaceri, în contextul pandemiei COVID-19, direcționate spre: măsuri de susținere a mediului de afaceri (oferirea suportului sectorului IMM și întreprinzătorilor individuali); propunerea soluțiilor legale pentru angajatori și salariați în cazul lucrului de la distanță, concedierii, aflării în carantină sau concedii de boală, șomajului tehnic sau suspendării activității întreprinderii; amânarea de la plata în vamă a TVA în cazul importurilor pentru medicamente, echipamente de protecție, sau alte materii sanitare care sunt urgente în prevenirea, tratarea, sau combaterea virusului ucigaș; protecția consumătorului și cerințe obligatorii de calitate și siguranță pentru producătorii de produse alimentare; programe de extindere a ajutorului de stat.

Cu regret, în proiectul documentului strategic ce vizează măsurile de politică fiscală și vamală pentru anul 2021 *constatăm lipsa unei viziuni clare a Guvernului vis-à-vis de efectele socio-economice a pandemiei asupra economiei naționale și măsurile de sprijin oferite mediului de afaceri și cetățenilor.*

În ceea ce privește intenția autorităților de a uniformiza cotele de impozitare a veniturilor, constatăm *proliferarea elementelor de inechitate fiscală în favoarea celor cu venituri mari și cu împovărarea celor cu venituri mai mici, dar și posibilități de aplicare a schemelor de evaziune fiscală:*

➤ Diminuarea impozitului pentru gospodării țărănești poate provoca tendințe de trecere a activității de la SRL-uri la gospodării țărănești, cu *implementarea ulterioară a schemelor de evaziune fiscală;*

➤ Creșterea cotei de impozitare de la 7% la 12% pentru darea în locațiune de la persoane fizice la persoane fizice va spori activități de nedeclarare a veniturilor, neînregistrarea contractelor la SFS, astfel provocând *evaziunea fiscală;*

➤ Cota de impozitare de 4% la subiecții IMM după un an de pierderi cauzate de efectele economice ale pandemiei, va reprezenta o povară fiscală grea pentru subiecții economici după un an foarte greu pandemic, și această măsură este contrară tendințelor de sprijinire a businessului mic din alte țări în perioada post-COVID.

Totodată considerăm că propunerea de anulare a scutirilor acordate pentru soț/soție în mărime de 11280 lei, cu păstrarea scutirii suplimentare majore **nu este o măsură oportună într-un an pandemic**, în care, în multe familii, se atestă situația când unul din membrii este concediat, sau se află în șomaj tehnic, iar veniturile din salarii înregistrează scăderi drastice.

Impozitarea dobânzilor persoanelor fizice poate duce la evitarea deschiderii conturilor de depozit de către o bună parte a populației în băncile autohtone, totodată, va scădea și ponderea remitențelor în sistemul bancar. **Aceasta va contribui la micșorarea volumului de lichidități în sistemul bancar, ducând la diminuarea creditării economiei.** Este clar că această măsură într-un scenariu optimist ar putea contribui la investirea banilor populației în alte sectoare, spre exemplu, în PVM, dar să nu uităm că nivelul incluziunii financiare în țara noastră este încă unul foarte jos.

Retinerea impozitului în mărime de 6% aplicată dividendelor în cazul distribuirii dividendelor doar către persoanele fizice reprezintă o măsură care proliferază nuanțe de lobby pentru anumite grupuri de interese. Astfel, **se oferă posibilități unor categorii de cetățeni cu venituri mari de a ocoli sistemul fiscal, iar povara viitoarelor obligații bugetare se transferă pe umerii cetățenilor cu venituri mici și medii.**

În ceea ce privește modificarea mecanismului actual de achitare a taxei pentru drumuri de către autovehiculele înmatriculate în Republica Moldova prin excluderea taxei pentru folosirea drumurilor de către autovehiculele înmatriculate în R. Moldova concomitent cu majorarea accizei la produsele petroliere, nu este clar, până la sfârșit, mecanismul de aplicare pentru unii deținători de autovehicule, sau în anumite sectoare (spre exemplu, în agricultură). Totodată, nu este clar cum vor fi impozitate pentru folosirea drumurilor automobilele electrice care nu folosesc carburanți, dar utilizează infrastructura de drumuri. Astfel, **se creează premise pentru apariția inechității în procesul de distribuire a poverii fiscale pentru toți utilizatorii de drumuri.**

Un alt moment controversat care se proliferază în proiectul documentului strategic ce vizează măsurile de politică fiscală și vamală pentru anul 2021 reiese din eliminarea celor două taxe de mediu (plata pentru emisiile de poluanți ale surselor staționare și plata pentru deversările de poluanți). Faptul că încasările din aceste două taxe la buget sunt ne semnificative, aceasta nu înseamnă că sursele staționare nu există, nu activează și nu poluează aerul atmosferic. E adevărat, că este necesar de a investi sume mari în dezvoltarea mecanismului de colectare și valorificare a deșeurilor reciclabile, însă acest lucru nu trebuie făcut din contul taxelor de mediu, pe care le achită agenții economici conform principiului „Poluatorul plătește”¹. Or, dacă mecanismul de colectare a acestor taxe, este ineficient, atunci trebuie de găsit soluții de optimizare a prelevării veniturilor la buget din aceste taxe. Aducem aminte că conform acestui principiu, dacă daunele aduse mediului au fost provocate de un

¹ Principiul „Poluatorul plătește” și cadrul său este stabilit prin Directiva 2004/35 / CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 aprilie 2004, privind răspunderea pentru mediul înconjurător în legătură cu prevenirea și repararea daunelor aduse mediului.

operator, acesta din urmă trebuie, fără întârziere, să informeze autoritățile competente și să ia toate măsurile posibile pentru a controla imediat, a limita, elimina sau gestiona contaminanții relevanți și / sau orice alți factori dăunători, pentru a limita, sau pentru a preveni noi daune aduse mediului și efectele negative asupra sănătății umane, sau deteriorarea ulterioară a serviciilor și este obligat să ia măsurile de remediere necesare. Operatorul suportă costurile acțiunilor de prevenire și de remediere. Totodată, și statul trebuie să se implice activ în soluționarea problemei de dezvoltare a acestor sisteme de reciclare, spre exemplu, prin acțiuni de intermediere în procesul de atragere a proiectelor europene, sau prin acordarea subvențiilor și altor măsuri de sprijin mediului de afaceri.

Taxele de mediu reprezintă nu numai un instrument de taxare, ci și o pârghie economică cu un rol semnificativ în soluționarea problemelor de mediu și în reducerea impactului negativ asupra mediului înconjurător. Creșterea încasărilor din taxele de mediu ar trebui să reprezinte o prioritate pentru Republica Moldova, mai ales în contextul crizei bugetare din ultimii ani și a recomandărilor UE de schimbare a accentului dinspre taxarea muncii înspre taxarea consumului și a poluării. E o sursă de venituri în buget care nu trebuie neglijată. Spre ex., țările cu ponderi mari ai prelevărilor din taxele de mediu în buget în a. 2018 erau: Letonia (10,9%), Bulgaria (9,8%), Grecia (9,5%), Slovenia (9,4%) și Croația (9,3%).

Uniunea Europeană a elaborat Pactul ecologic european cu scopul să devină, până în 2050, primul bloc din lume care să fie neutru din punct de vedere climatic. Pentru atingerea acestui deziderat este nevoie de un efort comun din partea tuturor actorilor implicați. Și Republica Moldova nu trebuie să fie excepție, dacă tot s-a declarat intenția de aliniere la standardele europene.

În același timp, să nu uităm, că în calitate de membru al Parteneriatului Estic al UE și în conformitate cu Planul de Acțiuni Comun UE-Moldova, care se bazează pe Acordul de Parteneriat și Cooperare (APC), ***Republica Moldova trebuie să-și reformeze politicile sale pentru a edifica o economie sustenabilă.*** Totodată, țara noastră e membru a multor tratate internaționale, convenții, protocoale privind protecția aerului atmosferic. În cazul refuzului de a ne onora angajamentele stabilite, ***riscăm să fim taxați pe viitor, sau scutiți de multe beneficii, inclusiv fonduri, care sunt direcționate pentru dezvoltarea economiei sustenabile.***

La fel, sub incidența măsurilor cu impact negativ asupra calității aerului atmosferic, dar și siguranței călătoriilor, cade și propunerea de eliminare a prohibițiilor la importul mijloacelor de transport și anume a mașinilor vechi, mai mari de 10 ani. Nu putem susține această măsură, deoarece riscăm să transformăm țara într-o gunoiște de mașini vechi, uzate. Totodată, exprimându-ne dorința de a ne alinia la standardele europene, trebuie să ținem cont de tendințele de interzicere și eliminare a circulației mijloacelor de transport cu motoare diesel sau benzină pe teritoriul UE și în alte state, cu înlocuirea acestora cu motorizare ecologică sau electrică.

În concluzie, sugerăm adaptarea măsurilor de Politică fiscală și vamală pentru anul 2021 pentru sprijinirea economiei în condițiile pandemiei actuale dar și post-COVID, totodată, fiind asigurată că această redresare economică post-criză de la coronavirus se adaptează la provocările din Pactul Verde European, astfel, instaurând economia circulară ca noul model de creștere economică, asigurând combaterea schimbărilor climatice.